

**LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS KANCELIARIJA
VIEŠOJO VALDYMO IR SOCIALINĖS APLINKOS DEPARTAMENTO
SOCIALINIŲ IR SVEIKATOS REIKALŲ SKYRIUS**

PAŽYMA

**DĖL CIVILINIO KODEKSO PATVIRTINIMO, ĮSIGALIOJIMO IR ĮGYVENDINIMO
ĮSTATYMO NR. VIII-1864 PENKTOJO SKIRSNIO PAVADINIMO IR 3.154 STRAIPSNIO
PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO NR. XIIP-3766 (TAP-16-257(2)) (16-1325(1))**

2016-03-10 Nr. NV-787

Vilnius

Projekto rengėjas – Sveikatos apsaugos ministerija.

Projekto tikslas, esmė. Teikiama Vyriausybės išvada dėl Seimo narių grupės (J. Požėlos, R. Šalaševičiūtės, I. Šiaulienės, J. Bernatono, A. Matulo ir kitų) pateikto Civilinio kodekso patvirtinimo, įsigaliojimo ir įgyvendinimo įstatymo Nr. VIII-1864 penktojo skirsnio pavadinimo ir 3.154 straipsnio pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIIP-3766 (toliau – Įstatymo projektas Nr. XIIP-3766), kuriuo siūloma keisti dirbtinio apvaisinimo sąvoką bei įtvirtinti nuostatą, kad pagalbinio apvaisinimo sąlygos, būdai ir tvarka reglamentuojama ne įstatymu, o Vyriausybės arba jos įgaliotos institucijos nustatyta tvarka.

Vyriausybės išvadoje siūloma pritarti Įstatymo projektui Nr. XIIP-3766 ir pasiūlyti Seimui numatyti įstatymo įsigaliojimą 2017 m. sausio 1 d.

Derinimas.

- Nutarimo projektas suderintas su Teisingumo ministerija be pastabų.
- 2016-02-23 svarstytas ministerijų atstovų pasitarime.
- Vyriausybės kanceliarijos Teisės departamentas atkreipė dėmesį, kad išreiškiama nenuosekli Vyriausybės pozicija dirbtinio apvaisinimo klausimu, kadangi 2015 m. birželio 26 d. nutarimu Nr. 664 buvo iš esmės pritarta Dirbtinio apvaisinimo įstatymo projektui Nr. XIP-2502, be to pagal Konstitucinio Teismo doktriną tik įstatymu galima nustatyti asmens teisės atsiradimo sąlygas ir nustatyti tam tikrus ribojimus. Departamentas siūlė suderinti nevaisingumo kaip ligos gydymo reguliavimą su kitų ligų gydymu ir pripažinti netekusiu galios Civilinio kodekso nurodytą skirsnį.

SAM argumentai pateikti teikimo rašte ir derinimo pažymoje.

Dalykinio vertinimo išvada. Atkreiptinas dėmesys, jog visi argumentai dėl pastabų turėtų būti pateikti derinimo pažymoje.

Teikiamas projektas iš esmės atitinka Vyriausybės darbo reglamento reikalavimus.

Socialinių ir sveikatos reikalų skyriaus patarėja

Aurelija Urbonienė

LIETUVOS RESPUBLIKOS SVEIKATOS APSAUGOS MINISTERIJA

Biudžetinė įstaiga, Vilniaus g. 33, LT-01506 Vilnius, tel. (8 5) 266 1400,
faks. (8 5) 266 1402, el. p. ministerija@sam.lt, <http://www.sam.lt>.
Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, kodas 188603472

Lietuvos Respublikos Vyriausybei

2016-03-22 Nr. (10.1.3.3-424)10- 2603
[2016-02-23 Nr. 8

DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS NUTARIMO PROJEKTO

Sveikatos apsaugos ministerija, vykdydama ministerijų atstovų 2016 m. vasario 23 d. pasitarimo protokolo Nr. 8 19 klausimo „Dėl Lietuvos Respublikos civilinio kodekso patvirtinimo, įsigaliojimo ir įgyvendinimo įstatymo Nr. VIII-1864 penktojo skirsnio pavadinimo ir 3.154 straipsnio pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIIP-3766“ nuostatas, įvertino Lietuvos Vyskupų Konferencijos 2016-01-26 rašte Nr. 1-38/16 išdėstytus nepritarimo dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo projekto „Dėl Lietuvos Respublikos civilinio kodekso patvirtinimo, įsigaliojimo ir įgyvendinimo įstatymo Nr. VIII-1864 penktojo skirsnio pavadinimo ir 3.154 straipsnio pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIIP-3766“ (toliau – Nutarimo projektas) argumentus ir atsakė 2016-02-08 raštu Nr. (10.1.3.3-424)10-1301 Lietuvos Vyskupų Konferencijai bei atsakymo kopiją pateikė Lietuvos Respublikos Vyriausybės kanceliarijai.

Vertinant Lietuvos Respublikos Vyriausybės kanceliarijos Teisės departamento 2016-02-17 raštu Nr. NV-528 pateiktą išvadą dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo projekto „Dėl Lietuvos Respublikos civilinio kodekso patvirtinimo, įsigaliojimo ir įgyvendinimo įstatymo Nr. VIII-1864 penktojo skirsnio pavadinimo ir 3.154 straipsnio pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIIP-3766“ projekto (toliau – Išvada) pažymėtina, kad Lietuvos Respublikos Vyriausybė 2015 m. birželio 26 d. nutarimu Nr. 664 „Dėl Lietuvos Respublikos dirbtinio apvaisinimo įstatymo projekto Nr. XIP-2502“ iš esmės pritarė Lietuvos Respublikos dirbtinio apvaisinimo įstatymo projektui Nr. XIP-2502, atsižvelgdama į Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 3.154 straipsnio nuostatą, kad dirbtinio apvaisinimo sąlygas, būdus, tvarką, taip pat vaiko, gimusio dirbtinio apvaisinimo būdu, motinystės ir tėvystės klausimus reglamentuoja kiti įstatymai bei tai, kad dėl Europos Sąjungos direktyvų, nustatančių žmogaus audinių ir ląstelių donorystės, įsigijimo, ištyrimo, apdorojimo, konservavimo, laikymo bei paskirstymo kokybės ir saugos standartus (2004 m. kovo 31 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2004/23/EB, nustatanti žmogaus audinių ir ląstelių donorystės, įsigijimo, ištyrimo, apdorojimo, konservavimo, laikymo bei paskirstymo kokybės ir saugos standartus (OL 2004 m. specialusis leidimas, 15 skyrius, 8 tomas, p. 291); 2006 m. vasario 8 d. Komisijos direktyva 2006/17/EB, įgyvendinanti Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 2004/23/EB, nustatančią žmogaus audinių ir ląstelių donorystės, įsigijimo, ištyrimo, žmogaus audinių ir ląstelių kokybės ir saugos standartus (OL 2006 L 38, p. 40); 2006 m. spalio 24 d. Komisijos direktyva 2006/86/EB, įgyvendinanti Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 2004/23/EB dėl atsekamumo reikalavimų, pranešimo apie pavojingas nepageidaujamas reakcijas ir reiškinius bei žmogaus audinių ir ląstelių kodavimo, apdorojimo, konservavimo, laikymo ir paskirstymo tam tikrų techninių reikalavimų (OL 2006 L 294, p. 32), nuostatų neperkėlimo į nacionalinę teisę Europos Komisija yra pradėjusi pažeidimo procedūrą (gautas 2014 m. liepos 10 d. Europos Komisijos oficialus pranešimas C(2014)3251 dėl pažeidimo procedūros Nr. 2014/2114 pradėjimo). Buvo tikimasi, jog Lietuvos Respublikos dirbtinio apvaisinimo įstatymo projektas Nr.

XIP-2502 bus priimtas 2015 m. Seimo rudens sesijoje, tačiau nesutarus dėl tam tikrų jo nuostatų jis nėra priimtas iki šiol.

Nutarimo projektu siūloma pritarti alternatyviam pagalbinio apvaisinimo reglamentavimo būdai – Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 3.154 straipsnio pakeitimui dėl šių priežasčių:

1) nevaisingumas yra įtrauktas į Sisteminių ligų sąrašą (Tarptautinės statistinės ligų ir sveikatos sutrikimų klasifikacijos dešimtąjį pataisytą ir papildytą leidimą „Sisteminis ligų sąrašas“ (Australijos modifikacija, TLK-10-AM), todėl jo, kaip ir bet kurios kitos ligos gydymas (pastebėtina, kad pagalbinio apvaisinimo metodų taikymas yra nevaisingumo gydymo neatsiejama dalis) turėtų būti reglamentuojamas Vyriausybės arba jos įgaliotos institucijos nustatyta tvarka. Šiuo metu pagalbinis (dirbtinis) apvaisinimas jau atliekamas, o jo atlikimo tvarką reglamentuoja sveikatos apsaugos ministro 1999 m. gegužės 24 d. įsakymas Nr. 248 „Dėl Dirbtinio apvaisinimo tvarkos patvirtinimo“;

2) siekiant išvengti sankcijų, numatytų dėl minėtų direktyvų nuostatų neperkėlimo į nacionalinę teisę;

3) siekiant sudaryti sąlygas, kad pacientams kuo greičiau iš Privalomojo sveikatos draudimo fondo biudžeto būtų kompensuojamos pagalbinio apvaisinimo paslaugos (lėšos tam Privalomojo sveikatos draudimo fondo biudžete yra numatytos).

Pritariant Lietuvos Respublikos civilinio kodekso patvirtinimo, įsigaliojimo ir įgyvendinimo įstatymo Nr. VIII-1864 penktojo skirsnio pavadinimo ir 3.154 straipsnio pakeitimo įstatymo projektui Nr. XIIP-3766, Vyriausybės pozicija išliktų nuosekli, kadangi teikdama poziciją pirmą kartą (Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2015 m. birželio 26 d. nutarimo Nr. 664 „Dėl Lietuvos Respublikos dirbtinio apvaisinimo įstatymo projekto Nr. XIP-2502“ 1.13 papunktis), Vyriausybė taip pat patvirtino, kad specialių žinių reikalingą teisinį reguliavimą tikslinga įtvirtinti poįstatyminių lygiu.

Dėl Išvados 2 punkto pateikiamame derinimo pažymą su joje nurodytais argumentais, kodėl neatsižvelgta į siūlymą.

Nutarimo projektas neprieštarauja Lietuvos Respublikos Vyriausybės programai, Europos Sąjungos teisei. Nutarimo projektas neperkelia ir neįgyvendina Europos Sąjungos teisės aktų.

Nutarimo projektas nėra notifikuotinas Europos Komisijai pagal Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1999 m. gegužės 20 d. nutarimo Nr. 617 „Dėl Keitimosi informacija apie standartus, techninius reglamentus ir atitikties įvertinimo procedūras taisyklių patvirtinimo“ reikalavimus.

Nutarimo projektas buvo paskelbtas Lietuvos Respublikos Seimo teisės aktų informacinės sistemos (TAIS) Projektų registravimo posistemyje, derintas su Lietuvos Respublikos teisingumo ministerija, kuri Nutarimo projektui pastabų neturėjo. Sveikatos apsaugos ministerija gavo Lietuvos Vyskupų Konferencijos 2016-01-26 raštą Nr. 1-38/16, kuriame pareikštas nepritarimas Nutarimo projektui ir pasiūlyta Vyriausybei nepritarti Lietuvos Respublikos civilinio kodekso patvirtinimo, įsigaliojimo ir įgyvendinimo įstatymo Nr. VIII-1864 penktojo skirsnio pavadinimo ir 3.154 straipsnio pakeitimo įstatymo projektui Nr. XIIP-3766. Šiame rašte remiamasi Lietuvos Respublikos Seimo kanceliarijos Teisės departamento išvada, kurioje teigiama, kad projekto nuostatos dėl pagalbinio apvaisinimo sąlygų ir būdų reglamentavimo poįstatyminiu teisės aktu galimai prieštarauja Lietuvos Respublikos Konstitucijoje įtvirtintam teisinės valstybės principui, nes su žmogaus teisėmis ir laisvėmis susiję visuomeniniai santykiai turi būti reguliuojami įstatymu. Norime atkreipti dėmesį, kad Lietuvos Respublikos Seimo Teisės ir teisėtvarkos komitetas priėmė sprendimą, kad Lietuvos Respublikos civilinio kodekso patvirtinimo, įsigaliojimo ir įgyvendinimo įstatymo Nr. VIII-1864 penktojo skirsnio pavadinimo ir 3.154 straipsnio pakeitimo įstatymo projektas Nr. XIIP-3766 neprieštarauja Lietuvos Respublikos Konstitucijoje įtvirtintam teisinės valstybės principui, o Europos teisės departamentas prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos pastabų ir pasiūlymų neturėjo.

Lietuvos pacientų forumas, apimantis 14 nevyriausybinių organizacijų, Lietuvos Respublikos Ministrui Pirmininkui 2016-02-17 raštu, kurį Lietuvos Respublikos Vyriausybės

kanceliarija persiuntė Sveikatos apsaugos ministerijai, išreiškė pritarimą Lietuvos Respublikos civilinio kodekso patvirtinimo, įsigaliojimo ir įgyvendinimo įstatymo Nr. VIII-1864 penktojo skirsnio pavadinimo ir 3.154 straipsnio pakeitimo įstatymo projektui Nr. XIIP-3766, nes jis geriausiai atspindi nevaisingų pacientų interesus.

Nutarimo projektą parengė Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerijos Asmens sveikatos priežiūros departamento (direktorius Zdislavas Skvarciany, tel. 205 3627) Motinos ir vaiko sveikatos skyriaus vedėja Aušrutė Armonavičienė (tel. 266 1472).

PRIDEDAMA:

1. Nutarimo projektas, 1 lapas;
2. Derinimo pažyma, 1 lapas.

Sveikatos apsaugos ministras

Juras Požela

A. Armonavičienė, tel. 266 1472, el. p. ausrute.armonaviciene@sam.lt

**LIETUVOS RESPUBLIKOS
VYRIAUSYBĖS KANCELIARIJA**

Teisės akto projektas

2016-03-24 Nr. TAP-16-257(3)

TAIS Nr. 16-1325(3)

Projektas

LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖ

NUTARIMAS

**DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS CIVILINIO KODEKSO PATVIRTINIMO,
ĮSIGALIOJIMO IR ĮGYVENDINIMO ĮSTATYMO NR. VIII-1864
PENKTOJO SKIRSNIO PAVADINIMO IR 3.154 STRAIPSNIO PAKAITIMO
ĮSTATYMO PROJEKTO NR. XIIP-3766**

2016 m.

d. Nr.

Vilnius

Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos Seimo statuto 138 straipsnio 3 dalimi ir atsižvelgdama į Lietuvos Respublikos Seimo valdybos 2016 m. sausio 8 d. sprendimo Nr. SV-S-1328 „Dėl įstatymų projektų išvadų“ 4 punktą, Lietuvos Respublikos Vyriausybė n u t a r i a:

Pritarti Lietuvos Respublikos civilinio kodekso patvirtinimo, įsigaliojimo ir įgyvendinimo įstatymo Nr. VIII-1864 penktojo skirsnio pavadinimo ir 3.154 straipsnio pakeitimo įstatymo projektui Nr. XIIP-3766 (toliau – Projektas) ir pasiūlyti Lietuvos Respublikos Seimui Projekto 3 straipsnio 1 dalyje numatyti įstatymo įsigaliojimo terminą 2017 m. sausio 1 d.

Ministras pirmininkas

Sveikatos apsaugos ministras

Lietuvos Respublikos
Sveikatos apsaugos ministras
Daktaras Pozzala

20160322

Teisės akto projektas
Nr. 16-1325(3)

Atspausdinta iš e-seimas.lrs.lt

LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO VALDYBA**SPRENDIMAS
DĖL ĮSTATYMŲ PROJEKTŲ IŠVADŲ**

2016 m. sausio 8 d. Nr. SV-S-1328

Vilnius

Lietuvos Respublikos Seimo valdyba, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos Seimo statuto 138 straipsniu ir atsižvelgdama į Seimo 2015 m. lapkričio 12 d. posėdžio protokolą Nr. SPP-291, 2015 m. gruodžio 22 d. posėdžio protokolą Nr. SPP-313 bei į Seimo Švietimo, mokslo ir kultūros, Teisės ir teisėtvarkos komitetų siūlymus, n u s p r e n d ž i a:

Prašyti Lietuvos Respublikos Vyriausybės pateikti Lietuvos Respublikos Seimui išvadas dėl šių įstatymų projektų:

1. Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso 129 straipsnio pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIIP-3464.

2. Lietuvos Respublikos švietimo įstatymo Nr. XI-1281 49 straipsnio pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIIP-3517.

3. Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodekso 102, 127, 130, 257, 276, 313, 317, 319, 321, 323, 324, 333, 368, 374, 374¹, 375, 377, 385, 448, 454 ir 460 straipsnių pakeitimo ir papildymo, Kodekso papildymo 325¹ straipsniu ir 334 straipsnio pripažinimo netekusiu galios įstatymo projekto Nr. XIIP-3742.

4. Lietuvos Respublikos civilinio kodekso patvirtinimo, įsigaliojimo ir įgyvendinimo įstatymo Nr. VIII-1864 penktojo skirsnio pavadinimo ir 3.154 straipsnio pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIIP-3766.

5. Lietuvos Respublikos asmens tapatybės kortelės ir paso įstatymo Nr. XII-1519 5 straipsnio pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIIP-3796.

6. Lietuvos Respublikos Ilgalaikio darbo išmokų fondo įstatymo projekto Nr. XIIP-3933.

Seimo Pirmininkė

Loreta Graužinienė

6

Atspausdinta iš e-seimas.lrs.lt

AIŠKINAMASIS RAŠTAS
DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS CIVILINIO KODEKSO PATVIRTINIMO,
ĮSIGALIOJIMO IR ĮGYVENDINIMO ĮSTATYMO NR. VIII-1864 PENKTOJO
SKIRSNIO PAVADINIMO IR 3.154 STRAIPSNIO PAKEITIMO ĮSTATYMO
PROJEKTO

1. Įstatymo projekto rengimą paskatinusios priežastys, parengto projekto tikslai ir uždaviniai

Lietuvos Respublikos civilinio kodekso patvirtinimo, įsigaliojimo ir įgyvendinimo įstatymo Nr. VII-1864 penktojo skirsnio ir 3.154 straipsnio pakeitimo įstatymo projektas parengtas siekiant pakeisti dirbtinio apvaisinimo sąvoką bei įtvirtinti nuostatą, kad pagalbinio apvaisinimo, kaip ir bet kurios kitos ligos gydymas, būtų reglamentuojamas ne įstatymu, o Vyriausybės arba jos įgaliotos institucijos nustatyta tvarka.

Terminas “dirbtinis apvaisinimas” yra kritikuotinas ir pastaruoju metu jau nevartotinas. Jis keičiamas terminu “pagalbinis apvaisinimas”. Atliekant šias procedūras nenaudojamos jokios dirbtinės ląstelės ar genų inžinerijos būdu sukurti audiniai. Procedūros atliekamos su natūraliomis moters ir vyro organizmo lytinėmis ląstelėmis, tik pasitelkiami pagalbieniai apvaisinimo būdai (PAB) siekiant sukelti moters nėštumą. Sąvoka taip pat turėtų būti keičiama ir remiantis PSO 2009 m. patvirtinta standartizuota terminologija.

Kalbant apie reglamentavimą, pažymėtina, kad nevaisingumas yra įtrauktas į ligų sąrašą, todėl jo, kaip ir bet kurios kitos ligos, gydymas turėtų būti reglamentuojamas Vyriausybės arba jos įgaliotos institucijos nustatyta tvarka.

2. Įstatymo projekto iniciatoriai (institucija, asmenys ar piliečių įgalioti atstovai) ir rengėjai

Įstatymo projektą parengė Seimo narys Juras Požela.

3. Kaip šiuo metu yra reguliuojami įstatymo projekte aptarti teisiniai santykiai

Šiuo metu galiojančiame Lietuvos Respublikos civiliniame kodekse įtvirtinta nuostata, kad dirbtinio apvaisinimo sąlygas, būdus, tvarką, taip pat vaiko, gimusio dirbtinio apvaisinimo būdu, motinystės ir tėvystės klausimus reglamentuoja kiti įstatymai.

4. Kokios siūlomos naujos teisinio reguliavimo nuostatos ir kokių teigiamų rezultatų laukiama

Įstatymo projektu siūloma keisti dirbtinio apvaisinimo sąvoką bei įtvirtinti nuostatą, kad pagalbinio apvaisinimo, kaip ir bet kurios kitos ligos gydymas, būtų reglamentuojamas ne įstatymu, o Vyriausybės arba jos įgaliotos institucijos nustatyta tvarka.

5. Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo rezultatai, galimos neigiamos priimtų įstatymų pasekmės ir kokių priemonių reikėtų imtis, kad tokių pasekmių būtų išvengta

Neigiamų pasekmių nenumatoma.

6. Kokią įtaką priimtas įstatymas turės kriminogeninei situacijai, korupcijai
Priimtas įstatymas neturės įtakos kriminogeninei situacijai ir korupcijai.

7. Kaip įstatymo įgyvendinimas atsilieps verslo sąlygoms ir jo plėtrai

Įstatymo projektu siūlomas teisinis reguliavimas verslo sąlygoms ir jo plėtrai įtakos neturės.

8. Įstatymo inkorporavimas į teisinę sistemą, kokius teisės aktus būtina priimti, kokius galiojančius teisės aktus reikia pakeisti ar pripažinti netekusiais galios.

Priėmus įstatymo projektą, Vyriausybė arba jos įgaliota institucija nustatyta tvarka turės parengti pagalbinį apvaisinimą reglamentuojančius įgyvendinamuosius teisės aktus.

9. Ar įstatymo projektas parengtas laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų, o įstatymo projekto sąvokos ir jas įvardijantys terminai įvertinti Terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka

Įstatymo projektas parengtas laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Lietuvos Respublikos teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų.

10. Ar įstatymo projektas atitinka Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas ir Europos Sąjungos dokumentus

Teikiamas Įstatymo projektas Europos Sąjungos teisei ir Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatomis neprieštarauja.

11. Jeigu įstatymui įgyvendinti reikia įgyvendinamųjų teisės aktų, – kas ir kada juos turėtų priimti

Priėmus įstatymo projektą, Vyriausybė arba jos įgaliota institucija nustatyta tvarka turės parengti pagalbinį apvaisinimą reglamentuojančius įgyvendinamuosius teisės aktus.

12. Kiek valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų prireiks įstatymui įgyvendinti, ar bus galima sutaupyti (pateikiami prognozuojami rodikliai einamaisiais ir artimiausiais 3 biudžetiniais metais)

Įstatymui įgyvendinti papildomų biudžeto lėšų nereikės.

13. Įstatymo projekto rengimo metu gauti specialistų vertinimai ir išvados
Negauta.

14. Reikšminiai žodžiai, kurių reikia šiam projektui įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, įskaitant Europos žodyno *Eurovoc* terminus, temas ir sritis
„Pagalbinis apvaisinimas“.

15. Kiti, iniciatorių nuomone, reikalingi pagrindimai ir paaiškinimai
Nėra.

Teikia

1. Juras Požela
2. Rimantė Šalaševičiūtė
3. Irena Šiaulienė
4. Juozas Bernatoniš
5. Stasys Brundza
6. Vida Marija Čigriejienė
7. Antanas Matulas
8. Algirdas Sysas
9. Alma Monkauskaitė
10. Juozas Olekas
11. Vilija Filipovičienė
12. Julius Sabatauskas
13. Dalia Kuodytė

Atspausdinta iš e-seimas.lrs.lt

Projektas

**LIETUVOS RESPUBLIKOS CIVILINIO KODEKSO PATVIRTINIMO, ĮSIGALIOJIMO
IR ĮGYVENDINIMO ĮSTATYMO NR. VIII-1864 PENKTOJO SKIRSNIO PAVADINIMO
IR 3.154 STRAIPSNIO PAKEITIMO ĮSTATYMAS**

2015 m. d. Nr.
Vilnius

1 straipsnis. V skirsnio pakeitimas

Pakeisti V skirsnio pavadinimą ir jį išdėstyti taip:

„PENKTASIS SKIRSNIS
PAGALBINIS APVAISINIMAS“

2 straipsnis. 3.154 straipsnio pakeitimas

Pakeisti 3.154 straipsnį ir jį išdėstyti taip:

„3.154 straipsnis. Pagalbinio apvaisinimo teisinis reglamentavimas

Pagalbinio apvaisinimo sąlygas, būdus ir tvarką nustato Vyriausybė arba jos įgaliota institucija. Vaiko, gimusio pagalbinio apvaisinimo būdu, motinystės ir tėvystės klausimus reglamentuoja šio kodekso III knygos normos.“

3 straipsnis. Įstatymo įsigaliojimas ir įgyvendinimas

1. Šis įstatymas įsigalioja 2016 m. sausio 1 d.

2. Lietuvos Respublikos Vyriausybė arba jos įgaliota institucija iki šio įstatymo įsigaliojimo priima pagalbinį apvaisinimą reglamentuojančius teisės aktus.

Skelbiu šį Lietuvos Respublikos Seimo priimtą įstatymą.

Respublikos Prezidentas

Teikia

Seimo nariai

1. Juras Požela
2. Rimantė Šalaševičiūtė
3. Irena Šiaulienė
4. Juozas Bernatoniš
5. Stasys Brundza

6. Vida Marija Čigriejienė
7. Antanas Matulas
8. Algirdas Sysas
9. Alma Monkauskaitė
10. Juozas Olekas
11. Vilija Filipovičienė
12. Julius Sabatauskas
13. Dalia Kuodytė
14. Eligijus Masiulis
15. Raminta Popovienė (pasirašė 2015-12-15)

Atspausdinta iš e-seimas.lrs.lt

Projekto
lyginamasis variantas

**LIETUVOS RESPUBLIKOS CIVILINIO KODEKSO PATVIRTINIMO, ĮSIGALIOJIMO
IR ĮGYVENDINIMO ĮSTATYMO NR. VIII-1864 PENKTOJO SKIRSNIO PAVADINIMO
IR 3.154 STRAIPSNIO PAKEITIMO ĮSTATYMAS**

2015 m. d. Nr.
Vilnius

1 straipsnis. V skirsnio pakeitimas

Pakeisti V skirsnio pavadinimą ir jį išdėstyti taip:

„PENKTASIS SKIRSNIS

~~DIRBTINIS~~ **PAGALBINIS APVAISINIMAS**“

2 straipsnis. 3.154 straipsnio pakeitimas

Pakeisti 3.154 straipsnį ir jį išdėstyti taip:

„3.154 straipsnis. ~~Dirbtinio~~ **Pagalbinio** apvaisinimo teisinis reglamentavimas

~~Dirbtinio apvaisinimo sąlygas, būdus, tvarką, taip pat vaiko, gimusio dirbtinio apvaisinimo būdu, motinystės ir tėvystės klausimus reglamentuoja kiti įstatymai. Pagalbinio apvaisinimo sąlygas, būdus ir tvarką nustato Vyriausybė arba jos įgaliota institucija. Vaiko, gimusio pagalbinio apvaisinimo būdu, motinystės ir tėvystės klausimus reglamentuoja šio kodekso III knygos normos.~~“

3 straipsnis. Įstatymo įsigaliojimas ir įgyvendinimas

1. Šis įstatymas įsigalioja 2016 m. sausio 1 d.

2. Lietuvos Respublikos Vyriausybė arba jos įgaliota institucija iki šio įstatymo įsigaliojimo priima pagalbinį apvaisinimą reglamentuojančius teisės aktus.

Skelbiu šį Lietuvos Respublikos Seimo priimtą įstatymą.

Respublikos Prezidentas

Teikia
Seimo nariai

1. Juras Požela
2. Rimantė Šalaševičiūtė
3. Irena Šiaulienė
4. Juozas Bernatoniš
5. Stasys Brundza
6. Vida Marija Čigriejienė
7. Antanas Matulas
8. Algirdas Sysas
9. Alma Monkauskaitė
10. Juozas Olekas

11

Atspausdinta iš e-seimas.lrs.lt

**LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO KANCELIARIJOS
TEISĖS DEPARTAMENTAS**

IŠVADA

**DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS CIVILINIO KODEKSO PATVIRTINIMO, ĮSIGALIOJIMO IR
ĮGYVENDINIMO ĮSTATYMO NR. VIII-1864 PENKTOJO SKIRSNIO PAVADINIMO IR 3.154
STRAIPSNIO PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO**

2015-11-16 Nr. XIIP-3766

Vilnius

Vertindami projektą dėl jo atitikties Konstitucijai, galiojantiems įstatymams ir teisės technikos taisyklėms, teikiame šias pastabas:

1. Projektu siūloma pakeisti Civilinio kodekso 3.154 straipsnį, nustatant, kad pagalbinio apvaisinimo sąlygas, būdus ir tvarką nustato Vyriausybė arba jos įgaliota institucija, o vaiko, gimusio pagalbinio apvaisinimo būdu, motinystės ir tėvystės klausimus reglamentuoja šio kodekso III knygos normos. Projekto aiškinamajame rašte nurodoma, kad projekto tikslas – įtvirtinti, kad pagalbinio apvaisinimo, kaip ir bet kurios kitos ligos gydymas, būtų reglamentuojamas ne įstatymu, o Vyriausybės arba jos įgaliotos institucijos nustatyta tvarka.

Vertinant siūloma reguliavimą, reikėtų atkreipti dėmesį, kad nevaisingumo kaip ligos gydymo ir pagalbinio apvaisinimo negalima visiškai sutapatinti, nes teisės požiūriu tai skirtingi savo turiniu reiškiniai. Mūsų nuomone, pats nevaisingumo kaip ligos gydymas turėtų būti vertinamas ir aiškinamas kaip medicininis nevaisingumą lemiančių priežasčių šalinimas. Toks gydymas, savo ruožtu, galėtų (ir turėtų) būti reglamentuojamas kompetentingos institucijos sveikatos apsaugos srityje (šiuo atveju sveikatos apsaugos ministro) nustatyta tvarka. Tuo tarpu pagalbinis apvaisinimas kaip paskutinė nevaisingumo gydymo priemonė, yra specifinė ir ypatinga procedūra tuo požiūriu, kad jos metu naudojamos žmonių lytinės ląstelės ir pradedama nauja gyvybė. Mūsų nuomone, žmonių teisė į pagalbinį apvaisinimą, t.y. pagalbinio apvaisinimo privalomos sąlygos, bei šios teisės įgyvendinimas, t.y. pagalbinio apvaisinimo būdai, kiekvienam iš šių būdų būdingi lytinių ląstelių naudojimo reikalavimai, bendrieji ir specialieji partnerių ir ne partnerių lytinių ląstelių donorystės, embrionų laikymo ir naudojimo reikalavimai, reikalavimai lytinių ląstelių donorams, moters kiaušialąsčių donorystės ir surogacijos reglamentavimas turėtų būti nustatomi būtent įstatymu. Taip pat pabrėžtina, kad atsižvelgiant į tai, kad pagalbinio apvaisinimo metu gali būti naudojamos neapibrėžto rato donorų, t.y. ne tik sutuoktinių ar partnerių, lytinės ląstelės, tik įstatymu turėtų būti reglamentuojama pagalbinio apvaisinimo būtu

pradėto vaiko kilmės nustatymo, motinystės ir tėvystės klausimai, o atsižvelgiant į pagalbinių apvaisinimo specifiką, svarstyti, ar šie klausimai neturėtų būti reguliuojami specialias teisės normas, susijusias su pagalbiniu apvaisinimu, nustatančiame įstatyme, o ne vadovaujantis bendrosiomis Civilinio kodekso trečiosios knygos, reglamentuojančios šeimos teisę, normomis (kaip siūloma nustatyti projekte).

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, manome, kad projekto nuostatos dėl pagalbinių apvaisinimo sąlygų ir būdų reglamentavimo poįstatyminiu teisės aktu galimai prieštarauja Lietuvos Respublikos Konstitucijoje įtvirtintam teisinės valstybės principui, nes su žmogaus teisėmis ir laisvėmis susiję visuomeniniai santykiai turi būti reguliuojami įstatymu. Pastebėtina, kad pagal Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo doktriną „<...> pagal Konstituciją su žmogaus teisių ir laisvių turinio apibrėžimu, jų įgyvendinimo garantijų įtvirtinimu susijusį teisinį reguliavimą galima nustatyti tik įstatymu, tačiau tada, kai Konstitucija nereikalauja, kad tam tikri su žmogaus teisėmis, jų įgyvendinimu susiję santykiai būtų reguliuojami įstatymais, juos galima reguliuoti ir poįstatyminiais teisės aktais (*inter alia* žmogaus teisių įgyvendinimo procesinius (procedūrinius) santykius ir pan.). Antai kai kada poreikį įstatymų nustatytą teisinį reguliavimą detalizuoti ir sukonkretinti poįstatyminiuose teisės aktuose gali lemti būtinumas teisėkūroje remtis specialiomis žiniomis ar specialia (profesine) kompetencija (Konstitucinio Teismo 2005 m. vasario 7 d. nutarimas). Tačiau (tai savo aktuose taip pat ne kartą yra pabrėžęs Konstitucinis Teismas) jokiais aplinkybėmis poįstatyminiais teisės aktais negalima nustatyti asmens teisės atsiradimo sąlygų, riboti teisės apimties; poįstatyminiais teisės aktais negalima nustatyti ir tokio su žmogaus teisėmis, jų įgyvendinimu susijusių santykių teisinio reguliavimo, kuris konkuruotų su nustatytuoju įstatyme. (Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2007 m. gegužės 5 d. nutarimas).“

2. Atsižvelgiant į teisės technikos taisykles:

- projekto pavadinime žodžiai „Lietuvos Respublikos“ bei „įstatymas“ turi būti dėstomi naujų eilučių centre;

- projektu siūloma keisti ne įstatymą Nr. VIII-1864, kurio 50 straipsnio d papunktyje nurodytas pasiūlymas Vyriausybei parengti dirbtinį apvaisinimą reglamentuojantį įstatymą, bet šiuo įstatymu patvirtintą Civilinį kodeksą, todėl projekto pavadinime vietoj žodžių ir skaičių „patvirtinimo, įsigaliojimo ir įgyvendinimo įstatymo Nr. VIII-1864“ įrašytini žodžiai „trečiosios knygos IV dalies X skyriaus“;

- projekto 1 straipsnio pavadinime ir pakeitimų esmėje vietoj romėniško skaičiaus „V“ įrašytini žodžiai „trečiosios knygos IV dalies X skyriaus penktojo“. Be to, dėstomojoje dalyje skirsnio numeris ir pavadinimas dėstytini paryškintomis raidėmis (paryškintomis raidėmis turėtų būti dėstomas ir projekto 2 straipsniu dėstomojoje dalyje dėstomas CK 3.154 straipsnio pavadinimas);

- projekto 2 straipsniu keičiamo CK 3.154 straipsnyje vietoj romėniško skaičiaus „III“ įrašytinas žodis „trečiosios“.

LIETUVOS RESPUBLIKOS TEISINGUMO MINISTERIJA

Biudžetinė įstaiga, Gedimino pr. 30, LT-01104 Vilnius,
tel. (8 5) 266 2984, faks. (8 5) 262 5940, el. p. rastine@tm.lt,
atsisk. sąskaita LT267044060000269484 AB SEB bankas, banko kodas 70440.
Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, kodas 188604955

Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerijai

2016-03-14 Nr. (1.6.) LT-290

Į 2016-03-07 Nr. (10.1.3.3-424)10-2187

Kopija

Lietuvos Respublikos Vyriausybei

DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS NUTARIMO „DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS CIVILINIO KODEKSO PATVIRTINIMO, ĮSIGALIOJIMO IR ĮGYVENDINIMO ĮSTATYMO NR. VIII-1864 PENKTOJO SKIRSNIO PAVADINIMO IR 3.154 STRAIPSNIO PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO NR. XIIP-3766“ PROJEKTO

Lietuvos Respublikos teisingumo ministerija, pagal kompetenciją išnagrinėjusi Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo „Dėl Lietuvos Respublikos civilinio kodekso patvirtinimo, įsigaliojimo ir įgyvendinimo įstatymo Nr. VIII-1864 penktojo skirsnio pavadinimo ir 3.154 straipsnio pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIIP-3766“ projektą, pastabų ir pasiūlymų neturi.

Teisingumo ministras

Juozas Bernatoniš

Asta Rudokienė, (8 5) 266 2908, el. p. asta.rudokiene@tm.lt

Originalas nebus siunčiamas

**LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS KANCELIARIJA
TEISĖS DEPARTAMENTAS**

IŠVADA

**DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS NUTARIMO
„DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS CIVILINIO KODEKSO PATVIRTINIMO,
ĮSIGALIOJIMO IR ĮGYVENDINIMO ĮSTATYMO NR. VIII-1864 PENKTOJO SKIRSNIO
PAVADINIMO IR 3.154 STRAIPSNIO PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO NR. XIIP-
3766“ PROJEKTO (toliau – Projektas)
(NR. 16-257; TAIS NR. 16-1325)**

2016-02-17 Nr.NV-528

Vilnius

Įvertinę Projekto atitiktį įstatymams, Vyriausybės nutarimams bei teisės technikos reikalavimams, teikiame šias pastabas ir pasiūlymus:

1. Atkreiptinas dėmesys, kad Vyriausybė 2015 m. birželio 26 d. nutarimu Nr. 664 „Dėl Lietuvos Respublikos dirbtinio apvaisinimo įstatymo projekto Nr. XIP-2502“ yra pateikusi Vyriausybės poziciją iš esmės pritarti siūlomam įstatyminiam reguliavimui ir pasiūlė jį tobulinti pagal pateiktas pastabas. Minėto nutarimo 1.13 papunktyje, atsižvelgiant į Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2014 m. vasario 14 d. nutarimą „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. gruodžio 24 d. nutarimu Nr. 1656 patvirtintų Nedarbo socialinio draudimo išmokų nuostatų 39 punkto atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“, nustatantį, kad poreikį įstatymų nustatytą teisinį reguliavimą detalizuoti ir sukonkretinti poįstatyminiuose teisės aktuose objektyviai gali lemti būtinumas teisėkūroje remtis specialiomis žiniomis ar tam tikros srities specialia (profesine) kompetencija, buvo siūloma pateiktame įstatymo projekte vengti nuostatų, tiesiogiai priklausančių nuo medicinos mokslo ir technologijų pažangos, ir apsiriboti tik pamatinėmis teisinėmis nuostatomis, skirtomis dirbtiniam (pagalbiniam) apvaisinimui reglamentuoti, o specialių žinių reikalingą teisinį reguliavimą įtvirtinti žemesniu (įstatymų įgyvendinamuoju) lygmeniu. Dabar gi, teikiamu Projektu siūloma pritarti Lietuvos Respublikos civilinio kodekso patvirtinimo, įsigaliojimo ir įgyvendinimo įstatymo Nr. VIII-1864 penktojo skirsnio pavadinimo ir 3.154 straipsnio pakeitimo įstatymo projektui Nr. XIIP-3766 (toliau – Įstatymo projektas), kuriuo siūloma įtvirtinti nuostatą, kad nevaisingumo ligos gydymas pagalbinio apvaisinimu, kaip ir bet kurios kitos ligos gydymas, būtų reglamentuojamas ne įstatymu, o Vyriausybės arba jos įgaliotos institucijos. Todėl atkreiptinas dėmesys, kad Projekte dėstoma Vyriausybės „pritarimo“ Įstatymo projektui pozicija negalėtų būti laikoma nuoseklia, atsižvelgiant ir į tai, kad pritariama Įstatymo nuostatai, kuria siūloma poįstatyminiu reguliavimu sureguliuoti ne tik pagalbinio apvaisinimo būdus ir tvarką, bet ir sąlygas,

įskaitant ir galimai ribojančias tam tikras asmens teises, kurios pagal Konstitucinio Teismo doktriną turėtų būti nustatomos tik įstatymu. Atkreiptinas dėmesys, kad tokią pastabą buvo pateikęs ir Seimo kanceliarijos Teisės departamentas 2015 m. lapkričio 16 d. išvadoje dėl Įstatymo projekto, pasiremdamas Konstitucinio Teismo doktrina, jog jokiais aplinkybėmis poįstatyminiais teisės aktais negalima nustatyti asmens teisės atsiradimo sąlygų ir riboti teisės apimtį. Manytina, kad esant pagrįstų argumentų dėl anksčiau pateiktos Vyriausybės pozicijos keitimo, tokie argumentai turėtų būti nurodomi Projekto lydimajame medžiagoje.

2. Siūlytina įvertinti, ar atsižvelgiant į Įstatymo projektu teikiamus pakeitimus ir jų įgyvendinimą, nebūtų tikslinga Projektu siūlyti pripažinti Civilinio kodekso trečiosios knygos IV dalies X skyriaus penktąjį skirsnį netekusius galios, tokiu būdu sistemiškai suderinant nevaisingumo kaip ligos reguliavimą su visų kitų ligų ir gydymo būdų, kurie nėra išskiriami juos aptariant atskiruose Civilinio kodekso skirsniuose, reguliavimu.

1-ojo teisinės ekspertizės skyriaus vedėja

Daiva Gubistienė

**DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS NUTARIMO PROJEKTO „DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS CIVILINIO KODEKSO
PATVIRTINIMO, ĮSIGALIOJIMO IR ĮGYVENDINIMO ĮSTATYMO NR. VIII-1864 PENKTOJO SKIRSNIO PAVADINIMO IR 3.154
STRAIPSNIO PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO NR. XIIP-3766“**

DERINIMO PAŽYMA

Institucijos pavadinimas	Pastabos ir pasiūlymai	Argumentai, kodėl į pastabas ir pasiūlymus neatsižvelgta ar atsižvelgta iš dalies
Lietuvos Respublikos Vyriausybės kanceliarijos Teisės departamento 2016 m. vasario 17 d. išvada Nr. NV-528	Siūlytina įvertinti, ar atsižvelgiant į Įstatymo projektu teikiamus pakeitimus ir jų įgyvendinimą, nebūtų tikslinga Projektu siūlyti pripažinti Civilinio kodekso trečiosios knygos IV dalies X skyriaus penktąjį skirsnį netekusius galios, tokiu būdu sistemiškai suderinant nevaisingumo kaip ligos reguliavimą su visų kitų ligų ir gydymo būdų, kurie nėra išskiriami juos aptariant atskiruose Civilinio kodekso skirsniuose, reguliavimu.	Neatsižvelgta. Siūlomu atveju Lietuvos Respublikos civiliniame kodekse neliktų įstatyminio pagrindo Vyriausybės ar jos įgaliotos institucijos nustatyta tvarka reguliuoti pagalbinių apvaisinimo asmens sveikatos priežiūros paslaugų teikimo tvarką.

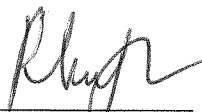
11-1060322
Tehn. ...
...

Lietuvos Respublikos
Sveikatos apsaugos ministerijos
Juras Rožėla
20160322

19

Vėluojama pateikti
Seimui!

Siūlau įtraukti į Vyriausybės posėdžio (pasitarimo) darbotvarkės projektą

2016-03-30

Dėl Civilinio kodekso patvirtinimo, įsigaliojimo ir įgyvendinimo įstatymo Nr. VIII-1864 penktojo skirsnio pavadinimo ir 3.154 straipsnio pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIIP-3766 (TAP-16-257)(16-1325)

Pranešėjas: Sveikatos apsaugos ministras J. Požela

Dalyvauja: Sveikatos apsaugos ministerijos Asmens sveikatos priežiūros departamento Motinos ir vaiko sveikatos skyriaus vedėja Aušrutė Armonavičienė

Klausimo kuratorius: V.Pavardė, parašas

Posėdžių rengimo skyriaus
patarėja
G. Dovydenienė

2016-02-17

<p>Apsvarstyta ministerijų atstovų pasitarime</p> <p><u>2016-02-23</u> (data)</p>	<p>Ministerijų atstovų pasitarimo protokolo išrašas</p> <p>1. Pasitarti SAM įvertinti Lietuvos vyskupų konferencijos ir TD pastabas.</p> <p>2. Paveiktus patikslinti projektą ir svarstyti Vyriausybės posėdžio B dalyje.</p>
<p>Informacija apie projekto svarstymą Vyriausybės pasitarime ar/ir Vyriausybės posėdyje</p>	<p>Papildoma informacija</p>

3B

prie 10 klausimo (LRV pos.)

LIETUVOS VYSKUPŲ KONFERENCIJA

LIETUVOS RESPUBLIKOS
VYRIAUSYBĖS KANCELIARIJA
2016-01-26 Nr. G-991

S. Skapo g. 4, LT-01122 Vilnius, tel. (5) 212 5455, faksas (5) 212 0972
el. paštas LVK@lcn.lt

2016-01-26 Nr. 1-38/16

Lietuvos Respublikos
Sveikatos apsaugos ministerijai

Kopija: Lietuvos Respublikos Vyriausybei

DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS NUTARIMO „DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS CIVILINIO KODEKSO PATVIRTINIMO, ĮSIGALIOJIMO IR ĮGYVENDINIMO ĮSTATYMO NR. VIII-1864 PENKTOJO SKIRSNIO PAVADINIMO IR 3.154 STRAIPSNIO PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO NR. XIIP-3766“ PROJEKTO (NR.16-753)

Susipažinę su Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo projektu „Dėl Lietuvos Respublikos civilinio kodekso patvirtinimo, įsigaliojimo ir įgyvendinimo įstatymo Nr. VIII-1864 penktojo skirsnio pavadinimo ir 3.154 straipsnio pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIIP-3766“ (Nr.16-753) (toliau – „Projektas“), kuriuo ketinama Vyriausybei ar jos įgaliotai institucijai leisti nustatyti pagalbinio (dirbtinio) apvaisinimo sąlygas, būdus ir tvarką, reiškiamo savo nepritarimą.

Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 3.154 straipsnio pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIIP-3766 aiškinamajame rašte teigiama, jog *„kalbant apie reglamentavimą, pažymėtina, kad nevaisingumas yra įtrauktas į ligų sąrašą, todėl jo, kaip ir bet kurios kitos ligos, gydymas turėtų būti reglamentuojamas Vyriausybės arba jos įgaliotos institucijos nustatyta tvarka“*. Vis tik atkreiptinas dėmesys į šiuos svarbius aspektus:

Pirma, pagalbinio (dirbtinio) apvaisinimo sąlygos, būdai ir tvarka negali būti poįstatyminio reguliavimo dalyku, nes šis reguliavimas neišvengiamai paliečia tiek JT Vaiko teisių konvencijoje, tiek Vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatyme įtvirtintas būsimo vaiko teises ir interesus, tiek galimus suaugusiųjų teisių apribojimus, siekiant apsaugoti būsimo vaiko interesus bei žmogaus embriono orumą. Tuo tarpu visas su žmogaus asmeniu ir teisėmis (tame tarpe ir vaiko būkle iki gimimo) susijęs teisinis reglamentavimas turi būti įstatyminio lygmens. Projekto nuostatos, numatančios, kad pagalbinio apvaisinimo sąlygos ir būdai reglamentuotini poįstatyminiu teisės aktu, prieštarauja Lietuvos Respublikos Konstitucijoje įtvirtintam teisinės valstybės principui, skelbiančiam, kad su žmogaus teisėmis ir laisvėmis susiję visuomeniniai santykiai turi būti reguliuojami įstatymu. Remiantis Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo doktrina, „<...> su žmogaus teisių ir laisvių turinio apibrėžimu, jų įgyvendinimo garantijų įtvirtinimu susijusį teisinį reguliavimą galima nustatyti tik įstatymu“ (Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2007 m. gegužės 5 d. nutarimas).

Antra, Lietuvos Respublikos konstitucinė teisė nenumato įstatymų leidybos delegavimo.

Trečia, pagrįsta laikome Lietuvos Respublikos Seimo kanceliarijos Teisės departamento 2015 m. lapkričio 16 d. išvadoje „Dėl Civilinio kodekso patvirtinimo, įsigaliojimo ir įgyvendinimo įstatymo Nr. VIII-1864 penktojo skirsnio pavadinimo ir 3.154 straipsnio pakeitimo įstatymo projekto“ pateiktą pastabą, kad „<...> pats nevaisingumo kaip ligos gydymas turėtų būti vertinamas ir aiškinamas kaip medicininis nevaisingumą lemiančių priežasčių šalinimas. Toks gydymas, savo ruožtu, galėtų (ir turėtų) būti reglamentuojamas kompetentingos institucijos sveikatos apsaugos srityje (šiuo atveju sveikatos apsaugos ministro) nustatyta tvarka. Tuo tarpu pagalbinis apvaisinimas kaip paskutinė nevaisingumo gydymo priemonė, yra specifinė ir ypatinga procedūra tuo požiūriu, kad jos metu naudojamos žmonių lytinės ląstelės ir pradedama nauja gyvybė.“ Dėl šios priežasties procedūra, kurios metu pradedamas naujas žmogus, turi būti reglamentuojama įstatymo.

Ketvirta, tokios Europos valstybės kaip Belgija, Danija, Didžioji Britanija, Olandija, Ispanija, Italija, Šveicarija ir Vokietija pagalbinį (dirbtinį) apvaisinimą reguliuoja įstatymais:

- Belgijoje galioja 2007 m. liepos 6 d. priimtas įstatymas dėl pagalbinės prokreacijos. Šis įstatymas įsigaliojo 2007 m. liepos 27 d.. Iki šio įstatymo įsigaliojimo teisinės spragos buvo paliktos gydytojų savireguliacijai.
- Danijoje 1997 m. buvo priimtas dirbtinio apvaisinimo įstatymas, kuris vėliau buvo daug kartų keičiamas. Šiuo metu galioja 2006 m. rugsėjo 4 d. įstatymas Nr. 923.
- Didžiojoje Britanijoje galioja 1990 m. įstatymas dėl apvaisinimo ir žmogaus embriologijos. Vėlesni šio įstatymo pakeitimai dėl filiacijos taip pat sureguliuoti įstatymu.
- Olandijoje galioja 2002 m. birželio 20 d. įstatymas dėl embriono.
- Ispanija vadovaujasi 2006 m. gegužės 26 d. įstatymu Nr. 14 dėl pagalbinių žmogaus reprodukcijos technikų.
- Italijoje galioja 2004 m. vasario 19 d. įstatymas Nr. 40 dėl mediciniškai asistuosios prokreacijos.
- Šveicarijos Konfederacijos Konstitucijos 119 straipsnis įpareigoja ginti embrioną, žmogišką būtybę, apsaugant jį nuo su dirbtiniu apvaisinimu susijusių piktnaudžiavimų. Taip pat šis Konstitucijos straipsnis suteikia Konfederacijai teisę priimti įstatymus dėl pagalbinio apvaisinimo bei nustato svarbiausius principus, kurių privaloma laikytis, Konfederacijai priimant įstatymus šiuo klausimu. Šveicarijos Konfederacija priėmė 1998 m. gruodžio 18 d. federalinį įstatymą dėl mediciniškai pagalbinės prokreacijos.
- Vokietijoje galioja 1990 m. priimtas įstatymas dėl embriono apsaugos. Šis įstatymas pasižymi tuo, kad jame yra numatyta visa eilė baudžiamosios atsakomybės nuostatų.

Būtina atkreipti dėmesį į aplinkybę, kad, pritarus Projektui, būtų nukrypta nuo Europoje įprastos praktikos pagalbinį (dirbtinį) apvaisinimą reguliuoti ne žemesniu nei įstatymo lygio teisės aktu.

Atsižvelgdami į aukščiau išdėstytus argumentus, siūlome Vyriausybei nepritarti šiam įstatymo projektui.

Kun. Kęstutis Smilgevičius
Generalinis sekretorius